

Още по-сложен, напълно отдалечен от Ботев, е случаят със стихотворението „Тих бял Дунав се вълнува“, поместено в късната книга „Нови екове“ (1917). Демонстративно изтъкнатата чрез заглавието „ботевска връзка“ всъщност е фиктивна, тя не отива по-далече от интертекстуалната обвързаност с класическата творба на Вазов „Радецки“. „Ботевското“ е подхлъзнато в посока към „вазовското“. Творбата е откровен автоцитат, чиято ефективност е изцяло в рамките на Вазовия текстуален корпус и на равнището на самия език; смисловият пласт изобщо не е свързан с Ботев. Напротив, той е от свръхактуално, *политическо* естество; нещо повече, това по много знаков начин отбелязва тъкмо безвъзвратната приключеност на митологичното време и влизането в безпощадния реалитет на Историята: писано по време на Първата световна война, стихотворението обслужва официозния, „държавния“ патриотизъм на поета, който в новата поствъзрожденска ситуация се е слял с шовинистичния патос.

Можем да обобщим: през 80-те години тъкмо поезията парадоксално се оказва нефункционална спрямо Ботевия образ. От една страна, тя си остава максималният периметър на митологичното, включително и по отношение на Ботев. И като такава тя по необходимост борави с максимално уедрени, стилизирани представи, които тъкмо затова са идеологически ефективни. Но, от друга страна, тази идеологическа монотонност обеднява образа, свежда го до клише, до идеологически знак, схематизира го (каквато изобщо е същността на идеологическото говорене).

Именно на този фон още по-значимо – и несъмнено *фатално* в някакъв смисъл – се оказва отсъствието на Ботев от „Епопея на забравените“, където идеологическият разказ е най-зрял и ефективен. Ефективен е защото, наред с виртуозно усвоени литературни похвати, той се ползва щедро и от ресурсите на онова наивно, архаично митотворчество, характерно за първия период.

Вазов се налага като „идеолог на нацията“ през 80-те години, когато, по думите на Вера Мутафчиева, целенасочено се заема „*със сигурна ръка*“ да иззида стените и да положи покрива на националния пантеон⁷.

Но именно със своята целенасоченост, с предпоставеността си този националноидеологически проект е една същностно *модерна* и *модернизационна* процедура. Една напълно рационална употреба на митологията в услуга на модерни, буржоазни феномени, каквито са *държавостроителният* патос и изграждането на *нацията*.

Истинската митологизация на Ботев се е случила по-рано, с не чак толкова сигурна ръка, в няколкото незрели и художествено непълноценни стихотворения.

Но тъкмо тази незрелост – психологическа и художествена – е по своему симптоматична, значеща. Или по-точно, *тя самата е максимално ефективен митогенен фактор*, доколкото по перфектен начин отразява, сменя в себе си дълбинния наивитет на самото колективно, предмодерно митосъзнание. През този първи период Вазов пребивава в митическото и действа като митолог *наивно*, за разлика от 80-те години, когато националномитологическото е ясноосъзнатата стратегия, мащабен проект, съобразен с историческите нужди на нацията.

Пример за тази спонтанна наивност е „употребата“ на Ботевата фигура в стихотворението „Подъл ли е българският народ?“. И като повод за възникването си, и като патос, то е положено в сферите на актуалната политическа конкретика, както изобщо е характерно за Вазов. (Именно тази пределна конкретност